Kifejezések, operandusok, operátorok

- *Kifejezések a C nyelvben*
- *Operátorok típusai, kiértékelési sorrendje*
  - ***Aritmetikai operátorok***
  - ***Értékadó operátorok***
  - ***Léptető operátorok***
  - ***Relációoperátorok***
  - ***Logikai operátorok***
  - ***A feltételes operátor***
  - ***A címe és a mutató operátor***
  - ***A sizeof operátor***
  - ***A vessző operátor***
  - ***Típuskonvertáló operátor***

Kifejezések a C nyelvben

- **Kifejezés** *lehet* : *operátorokkal összekapcsolt operandusok, vagy egyetlen operandus. Egy kifejezés kiértékelésének eredménye általában egy érték.*
- **Operandus**, *amelyen az operátor hatása érvényesül, lehet : konstans, változó, függvény, vagy egy kifejezés.*
- **Operátorok**, *műveleti jelek* : *meghatározzák az operandusokkal végzendő műveleteket. Megkülönböztethetünk*
  - ***egy operandusra ható előrevetett (prefix) és hátravetett (postfix) operátorokat,***
  - ***közbeírt (infix) kétoperandusos operátorokat és***
  - ***létezik egy három operandusos operátor is.***

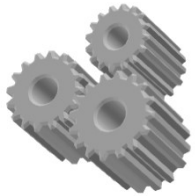

Értékadó kifejezés

- *A C nyelv jellegzetessége, hogy értékadó kifejezés is létezik, amelyből, bármely más kifejezéshez hasonlóan, egy* **;** *utánaírásával utasítást kapunk. Az értékadó kifejezés alakja:*

balérték = jobbérték

ahol a balérték (lvalue) egy tárolóhelyet jelölő kifejezés, mely egyértelműen beazonosítja a tárolóhely memóriacímét.

Pl.: *valt1* , *vekt*[*i*] , *rekord.mezo* .

A jobbérték (rvalue) egy kifejezés, amelynek kiértékelésével adódó értéket a balértéknek megfelelő tárolóhelyre kell eltárolni.

Pl.: 0.625 , *const1*, *valt1*, *vekt*[*i*] + 7 .

- ***Az értékadó kifejezés értéke**: az eltárolt érték.*

Operátorok típusai, kiértékelési sorrendje

(□) [□] □.□ □ ->□

!□ -□ ++□ □++ --□ □-- &□ *□ (típus)□ sizeof □

□*□ □/□ □%□

□+□ □-□

□<□ □<=□ □>□ □>=□

□==□ □!=□

□&&□

□||□

□?□:□

□=□ □+=□ □-=□ □*=□ □/=□ □%=□

□,□

Kiértékelés: jobbról balra ill. balról jobbra haladva. □ = operandus

Operátorok részletezése

( ) *A zárójelek alkalmazásával az operátorok precedenciája által meghatározott kiértékelési sorrend módosítható:*

5+7*2 ⇒ 19 (5+7) * 2 ⇒ 24

[ ] *A tömbök indexének megadására szolgáló zárójelekről a tömbök témakörénél szólunk bővebben.*

. -> *A struktúratagokra való hivatkozás operátorait, a pontot és a nyílat a struktúrák témájánál részletezzük.*

Aritmetikai operátorok

-□ □+□ □ - □ □ * □ □ / □ □ % □

-□ *előjelváltás (negálás)*

Pl.: v = 6; w = -v; /* *w* értéke -6 lesz */

□+□ *összeadás*

Pl.: **unsigned int** *v* ; /* 0 <= *v* <= 65535 */
v = 5+3; /* *v* értéke 8 lesz */
v = 65535 + 4; /* *v* értéke 3 lesz !! */

□ - □ *kivonás*

Pl.: **unsigned int** *v* ; /* 0 <= *v* <= 65535 */
v = 125 - 43; /* *v* értéke 82 lesz */
v = 43 - 125; /* *v* értéke 65454 lesz! */

Aritmetikai operátorok ..

-□ □+□ □ - □ □ * □ □ / □ □ % □

□ * □ *szorzás*

```
Pl.: unsigned int v;      /* 0 <= v <= 65535 */
     v = 257 * 256;       /* v értéke 256 lesz!! */
```

□ / □ *osztás, egész típusú operandusok esetén egészosztás*

```
Pl.: f = 42.6 / 5;        /* v értéke 8.52 lesz */
     v = 42 / 5;          /* v értéke 8 lesz */
```

□ % □ *osztás maradéka*

egész jellegű (egészek, char és enum) értékekre értelmezett.

```
Pl.: v = 42 % 5;          /* v értéke 2 lesz */
```

Értékadó operátorok

□ = □ □ += □ □-= □ □*= □ □/= □ □%= □

A balérték és a jobbérték operandusok az értékadó operátorok egyikével összekapcsolva értékadó kifejezést alkotnak. Ebből következik, hogy a C nyelvben kifejezésekben is kaphatnak új értéket a változók.

Pl.: *terulet* = (*magassag* = 6) * (*szelesseg* = 9);

Ennél a nehezen olvasható programszöveget eredményező tömör megoldásnál hasznosabb a jobbról balra történő kiértékelésből eredő többszörös értékadás lehetősége:

Pl.: *alfa* = *beta* = 90; ⇔ *alfa* = (*beta* = 90) ;

Értékadó operátorok ..

□ += □ □-= □ □*= □ □/= □ □%= □

A további összetett értékadó műveletek, melyek gyorsabb programot eredményeznek, az alábbi értékadások egyszerűsített formái:

valt = valt + kif ;	⇔	*valt += kif ;*
valt = valt - kif ;	⇔	*valt -= kif ;*
*valt = valt * kif ;*	⇔	*valt *= kif ;*
valt = valt / kif ;	⇔	*valt /= kif ;*
valt = valt % kif ;	⇔	*valt %= kif ;*

Léptető operátorok

++□ □++ --□ □--

A léptető operátorok változók (balértékek) értékének eggyel történő növelésére (inkrementálás, ++), illetve csökkentésére (dekrementálás, - -) alkalmasak.

++valt ; ⇔ *valt* = *valt* + 1; ⇔ *valt*++;

- -valt ; ⇔ *valt* = *valt* - 1; ⇔ *valt*- -;

Eredmény: könnyebben olvasható, gyorsabb program.

Léptető operátorok .. ++ ++ -- --

Összetett kifejezésbe ágyazva az operátorokat, figyelembe kell vennünk azt, hogy hatásukat vagy a kifejezés kiértékelése előtt (prefix, előrevetett alak), vagy után (postfix, hátravetett alak) fejtik ki.

Pl.:

`z = ++x * - -y ;`	⇔	`++x ; - -y ; z = x * y ;`
`z = x++ / y - -;`	⇔	`z = x / y ; x++; y- -;`
`z = x- - + ++y ;`	⇔	`++y ; z = x + y ; x- -;`
`z = -x- - - - -y ;`	⇔	`- -y ; z = -x - y ; x- -;`
`z += ++x + y++`	⇔	`++x ; z += (x+y); y++;`
`z -= - -x - y- -;`	⇔	`- -x ; z -= (x-y); y- -;`

A kifejezésbe ágyazott léptető operátorok mellékhatás(side effect)aként a kifejezés kiértékelése előtt, vagy után megváltozik a léptetett változók értéke. Használjunk szóközös tagolást, kétség esetén zárójelet!

Relációoperátorok

< <= > >= == !=

A C nyelvben nincs logikai típus.

Bármely kifejezés szerepelhet logikai feltételben, ilyenkor a kifejezés nulla értéke a hamis, attól eltérő értéke az igaz értéknek felel meg. Ennek megfelelően a relációk teljesülése 1, hamis volta 0 értéket ad. Az egyenlőség relációjele az **==** *, a nemegyenlő relációoperátor pedig a* **!=** *.*

Pl.: 25 < 3 ⇔ 0, hamis

45 != 12 ⇔ 1, igaz

Logikai operátorok !□ □&&□ □||□

A logikai tagadás operátora a **!** *, az és művelet operátora az* **&&** *, a vagy műveleté a* **||** *. Igazságtábláik:*

a	!a
0	1
1	0

a && b	b = 0	b = 1
a = 0	0	0
a = 1	0	1

a || b	b = 0	b = 1
a = 0	0	1
a = 1	1	1

Relációkifejezések logikai operátorral történő összekapcsolásánál nem szükséges zárójelezni, mert a relációk magasabb precedenciájúak. Pl.: 25 +3 < 45 && 12 > valt1

Logikai kifejezések rövid, csak az egyértelmű döntéshez szükséges hosszban való kiértékelése megakadályozhatja a nem kiértékelt részben található művelet, vagy mellékhatású operátor működését (rövidzár).

Pl.: a || (v = 3) .

A feltételes operátor

□ ? □ : □

Az egyetlen háromoperandusos operátor az első operandusként megadott feltételkifejezés igaz (nem nulla), vagy hamis (nulla) értékétől függően a : előtti, vagy utáni kifejezés értékét adja a feltételes kifejezés értékeként. A feltételes kifejezés típusa a kettő közül a nagyobb pontosságúéval egyezik.

Pl.: *x* > 0 **?** *y* **:** -*y*

minab = (*a* < *b*) **?** *a* **:** *b* ;

Zárójelezéssel áttekinthetőbb formát kapunk.

A címe és a mutató operátor

& *

*A címe **&** operátorból és általában egy balérték operandusból álló kifejezés értéke az operandus memóriabeli címe.*

*A mutató * operátorból és egy memóriacímet meghatározó pointerből álló kifejezés értéke a memóriacímen található objektum értéke.*

```
Pl.: int  valt1, *mut1 ;          /* mut1 mutató definiálása */
     valt1 = 28 ;                  /* értékadás a változónak */
     mut1 = &valt1;                /* értékadás a mutatónak */
     *mut1 = *mut1 + 2;            /* hivatkozás a mutatott változó
                                      értékére és a módosított érték
                                      eltárolása a mutatott objektumban */
```

A sizeof operátor

sizeof

A sizeof *operátor operandusa egy egyszerű, vagy összetett változó neve, vagy egy zárójelek között megadott típusnév lehet. A kifejezés értéke a változó, vagy a típus memóriabeli helyfoglalását adja meg byte-okban.*

Pl.:
```
int x, x_merete, szohossz, helyfogl ;
unsigned int szo;
x_merete = sizeof x ;          /* x_merete  4 lesz */
szohossz = sizeof szo ;        /* szohossz  4 lesz */
helyfogl = sizeof (long int ); /* helyfogl  8 lesz */
```

A vessző operátor

□,□

A vesszővel elválasztott két operandusból álló kifejezés értéke és típusa a jobboldali operandus értékével és típusával egyezik. A vessző operátorral több kifejezést sorolhatunk fel és értékeltethetünk ki olyan helyen, ahol egyébként csak egy kifejezés állhatna. Előnyösen használható pl. **for** *ciklusban kezdőértékadásra.*

Pl.: *kerulet* = (*r* = 23.5 **,** 2 * *r* * PI);

Megjegyzés: A deklarációkban, ill. függvényargumentum-felsorolásban alkalmazott vessző nem operátor, hanem elválasztó karakter.

- **Típuskonvertáló operátor**
  - **Automatikus (implicit) típuskonverzió**

A C nyelv típusai eltérhetnek az adatábrázolás pontosságában, értéktartományában, de azonos memóriafoglalású és értékkészletű típusok is lehetnek eltérő nevűek, mint pl. a **short int** *és az* **int**, *vagy az alapértelmezett* **char** *és a* **signed char**. *Különösen érvényes ez az eltérő adattípusokra mutató pointerek esetében. Olyan eset is előfordulhat, amikor az egyik típus értékkészlete részhalmaza egy másik típus értékkészletének, pl. az* **int** *a* **long int** *típusnak. Az eltérő típusú értékek közötti műveletek elvégzése előtt a típusokat azonos típussá kell konvertálni. Ez a típusátalakítás az esetek nagy részében a beépített automatikus (implicit) típuskonverzió következtében észrevétlenül zajlik. A kisebb értéktartományú és pontosságú típusok automatikus konverziója probléma nélkül végbemegy, pl.* **float** *típusról* **double** *típusra. Azonban a konvertált adat pontossága, vagy akár értéke is romolhat, vagy definiálatlanná is válhat, pl.* **float** *típusról* **int**-*re történő átalakításnál.*

- **Típuskonvertáló operátor (típus)**
  - **Programozott (explicit) típuskonverzió**

    Szükséges lehet a típuskonverzió operátorával programozott típuskonverzió olyan esetben, ha
    - *felül akarjuk bírálni az automatikus konverziót pl. a program gyorsítása céljából, vagy*
    - *a típuseltérés hibájának elkerülésére, ha egy függvény adott típusú paramétert vár, továbbá*
    - *programozott konverziót igényel eltérő típusra mutató pointerek címtartalmának átadása.*

    Ilyen esetben az átalakítandó típusú kifejezésre alkalmazzuk a típuskonverzió operátorát :

    (*típus*) *kifejezés*

    alakban. Az eredményül kapott kifejezésérték a zárójelben megadott típusú lesz.

- **Típuskonvertáló operátor .. (típus)**

Pl.:
```
int fok ;
double v ;
int * egeszremutato ;
char * karakterremutato ;
fok = 85;   v = sin( (double) fok );
egeszremutato = &fok ;
karakterremutato = (char*) egeszremutato ;
```